

KAPITALIZEM TIRA POLJEDELSTVO V POLOM

Wallace podal žalostno sliko bede in pomanjkanja med dnarji

VLADA DOBILA NOVO BREME

Washington. — Senatni odsek, ki vodi preiskavo o religioznih situacijah, je te dni dobil izredno temno sliko o skoraj neverjetni bedi med ameriškimi poljedelškimi delavci in najemniškimi farmarji. To sliko je orisal poljedelški tajnik Henry Wallace, ki je napovedal za nižje farmarske plasti še slabše čase.

Iz njegovega obrisa je razvidno, da kapitalizem naglo upropoščata tisto legendarno življenje na ameriških farmah, na katerega je bila Amerika toliko ponosna skozi vsa svoja zgodovina. Kapitalizem pomagajo tudi elementarne nesgode, na primer suša, v razjedanju v preteklosti je dokaj brezskrbnega, čeprav redkega farmarskega življenja.

V Montani, Severni in Južni Dakoti na primer živi več kot polovico poljedeljskega prebivalstva od vladnega reliefa, je rekel Wallace. Glavni vzrok njih bede je suša, mehanizacija farm in padanje cen. Samo v Iowi je bilo od 15,000 do 20,000 poljedelških delavcev ob delo radi mehanizacije farm.

Se slabša pa je situacija v kombinirani pasu. V nekem distriktu v Texasu, obsegajočem 2 okrajev, je v novembru 142 armarskih družin dobilo relief pri WPA. Nadaljnji 247 družinijo. Nobena teh družin še ni obrnejo na državno reliefno komisijo. Nobena teh družin še ni odkar prej vprašala za vladno pomoč. Od vlade dobijo le od 17 do \$20 podpore na mesec, kar je po izjavi Wallaceja sicer dovolj, da se ohranijo pri življenju, toda ne dovolj, da se ne bi valed podhranjenosti ne izostavljali napadom raznih bozoni. Posebno trpi zdravje otrok pod 15. letom starosti.

Radi nagle mehanizacije farm prozi tudi akrahiranje vsega sistema najemniškega farmarstva na jugu, po izjavi Wallaceja. "Naj navedem samo en primer, ki bo pokazal, kaj se dogaja v mnogih podeželskih krajih," je rekel on. "V okraju ee v Texasu stoji dobesedno red stradanjem 200 do 300 namnikov. Sleherni cent njih naslučka je šel za poravnava polga, katerega so si nakopali pri gospodarjih, da so se preželi do pospravitve pridelka.

"Običajno bi jim gospodarji ali toliko kredita, da bi se preveli do prihodnjega poletja. Toda radi nizkih cen letos tudi gospodarji niso dosti na boljem kakor njih stradajoči dnarji; nastavno jim ne morejo dati kredita."

Wallace je rekel, da farmarstvo ni več tisto, kar je bilo nekdaj, marveč je postalo "nova vrsta visoko organizirane industrije." Vseposvdo uvajajo stroje, bodisi na velikih žitnih poljanah in koruznem pasu srednjega zapada, na sočivnih planjadah in vrtovih ob pacifični obali, ali v bombažnem pasu na jugu. Stroji vseposvdo odjedajo še tisti borni košček kruha, so si ga tisoči in tisoči brezskrbnih služili v potu svojega obraza.

In vsi ti tisoči in tisoči brezskrbnih, katere meče kapitalizem na industrijsko smetišče ne bode na starost, postajajo breme vlade, breme bogatih in breme davkoplačevalcev. Tako prost sistem sam sebe razjeda in postaja bolj in bolj nevdružljiv vedno večje število prebivalstva.

Z gradnjo tovarne bodo pričeli v prihodnjem mesecu. Pričela bo obratovati s 15,000 delavci, toda število se bo stalno večalo. Producirals bo cenene avte, katere bodo lahko kupovali delavci na obroke, kupovanje pa bo financirala vlada. Tovarna, ko bo obrat v razmahu, bo producirala 450,000 avtov na leto.

Junaštvo italijanskih čet pohvaljeno

Igrale so glavno vlogo pri okupaciji španskega mesta

Milan, Italija, 22. jan. — Il Popolo D'Italia, Mussolinijev list, piše, da je junaštvo italijanskih čet, ki so sodelovale s španskimi fašisti v naskoku na Santander v zadnjem avgustu in okupirale to mesto, odgovor onim, ki morda dvomijo v vojaško izvežbanost italijanske armade. Uvodnik v tem listu, ki ga je najbrž spisal Mussolini, omenja članek francoskega generala Duvala, ki ga je objavil v Revue de Paris. Duval pravi v tem članku, da so italijanske čete igrale glavno vlogo pri okupaciji Santadra.

"Priznanje, ki ga je dal francoski general italijanskim vojakom, je važno," piše Mussolinijev list. "To priznanje naj upoštevajo naši prijatelji in sovražniki, ki so kdaj dvomili v junaštvo in bojno razpoloženje italijanskega ljudstva. Prijatelji in sovražniki Italije morajo vedeti, da zgodovina zadnjih let potrjuje sposobnost naše oborožene sile. Oni, ki še dvomijo, bodo to morda kmalu spoznali."

Protest proti aretaciji Japoncev

Nov spor med sovjetako in japonsko vlado

Tokio, 22. jan. — Tokijska vlada je naslovila nov protest Moskvi, ko je bila informirana, da je sovjetska policija aretirala več japonskih podanikov na otoku Sahalinu in v Vladivostoku. V protestu pravi, da je bilo osem uradnikov japonske oljne kompanije aretiranih na otoku in dvanajst uradnikov rudniške družbe v Vladivostoku.

"Nekateri ismed teh uradnikov so bili še obojeni v zapor, druge pa sovjetske avtoritete držijo v ječi, čeprav še niso dokazale, da so izvršili kak prestop." je rečeno v protestu. "Vsi so žrtve sovjetske politike, katere namen je zatrtje japonskih podjetij na sovjetskih teritorijih."

Tokijska vlada poudarja, da je že večkrat opozorila sovjetske avtoritete na alične aretacije japonskih podanikov na sovjetskem ozemlju in zahtevala, naj jih izpuste iz ječe, toda doslej ni ničesar. Protest vsebuje tudi prikrito grožnjo, da bo Japonska podvzela drastične ukrepe, če ne bodo sovjetske avtoritete prenehale s persekucijo japonskih podanikov.

Nemčija zgradi veliko avtno tovarno

Vlada bo financirala kupovanje avtomobilov

Berlin, 22. jan. — Nemška delavska fronta je naznanila gradnjo ogromne avtne tovarne v Freinwaldu, v malem mestecu v bližini Berlina. Nacijji pravi, da bo to mestecu v nekaj letih postalo središče nemške avtne industrije, nemški Detroit.

Z gradnjo tovarne bodo pričeli v prihodnjem mesecu. Pričela bo obratovati s 15,000 delavci, toda število se bo stalno večalo. Producirals bo cenene avte, katere bodo lahko kupovali delavci na obroke, kupovanje pa bo financirala vlada. Tovarna, ko bo obrat v razmahu, bo producirala 450,000 avtov na leto.

LETALSKI NAPADI NA ŠPANSKA OBREŽNA MESTA

Bombe ubile veliko število ljudi v Barceloni

BESNE BITKE PRI TERUELU

Hendaye, Francija, 23. jan. — Letalski napadi na španska mesta so zahtevali veliko število žrtev. Poročila pravijo, da je bilo čez tri tisoč oseb ubitih in ranjenih. Največje izgube je povzročil napad fašističnih letalcev na dve motorni koloni španske armade, ki sta bili na poti na fronto pri Teruelu, veliko število ljudi pa je bilo ubitih, ko so fašisti napadli španska mesta z bombami.

Včeraj so se vršile ljute bitke za posest strateških pozicij pri Teruelu v vzhodni Spaniji. Vladne čete so uspešno odbile tri fašistične naskoke na Celadas, ki je oddaljen deset milj od Teruela. Vladna vest se glasi, da je bilo 1500 fašistov ubitih v teh naskokih.

Perpignan, Francija, 22. jan. — Fašistični letalci so ponovno napadli z bombami Barcelono, Valencijo in Tarragono, španska pristaniška mesta ob Sredozemskem morju, kakor tudi Figueraso, mesto v bližini francoske meje. Sem dospela poročila se glasi, da so fašistične bombe ubile samo v Barceloni čez tristo oseb in ranile 600 drugih. Ranjeni ležijo in umirajo na cestah, ker je pomanjkanje zdravnikov in zdravil.

Bombe so uničile veliko število poslopj v Barceloni, kjer je zdaj sedež španske ljudske vlade. Avtoritete so mobilizirale reševalce, ki pod razvalinami iščejo žive. Bombe, ki so jih vrgli fašistični letalci na Valencijo in Tarragono v zadnjih dneh, so tudi ubile in ranile veliko število ljudi.

Neka bomba je priletela na angleško tovorno ladjo Thorpeness, s katere so razkladali premog v tarragonskem pristanišču. Dva člana posadke sta bila ubita, sedem je bilo ranjenih in pet jih še pogrešajo. (Indalacio Prieto, španski obrambni minister, je dejal, da je bomba

ubila štiri člane posadke angleške tovarne ladje.) Vest iz Teruela pravi, da se je vršila na zapadni strani tega mesta, ki so ga lojalisti okupirali.

Dalje na 2. strani.

Domache vesti

Milwauške novice

Milwaukee. — Zadnje dni je umrla Mary Selko, stara 51 let in doma iz Trbovlja. Zapuščena moža, brata Fr. Krevsa in sestro Pavlo Smole. V Ameriki je bila 25 let. — John in Mary Gorjup sta 8. t. m. slavila 25-letnico svojega skupnega življenja. — V bolnišnici se nahajata 23-letni Jos. Trkalj ml., ki je bil operiran na vnetem slepiču, in 29-letni George Koce ml., operiran na desni nogi. — 35.775 popolnoma brezposelnih delavcev v Milwaukeeju je bilo prijavičenih ob času registriranja v zadnjem novembru.

Vesti iz Pittsburgha

Pittsburgh, Pa. — Pred dnevi je umrl Dominik Zavrnik, star 63 let. Pred leti je izgubil noge pri delu. Tu zapuščena žena in brata. — Dalje je umrl Rudolf Janežič, star 32 let in rojen v Šmihelu pri Novem mestu. V Ameriki je bil 15 let in tu zapuščena žena, otroka, mater, očima, sestro, polbrata in polsestro. Oba gori omenjena rojaka sta bila člana SNPJ.—V staro domovino, Ilirsko Bistrico na Primorskem, se je podal Jos. Valenčič. Pred dvema letoma mu je stroj v tovarni odrezal vse prate na obeh rokah razen palcev in pred nekaj časom mu je družba izplačala odškodnino s pogojem, da zapusti Ameriko, v kateri je bil 31 let.

Iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg. — Dne 27. decembra je prispelo iz Trata v to haselbino 27 Slovencev in Slovenk. Novi naseljenci so večinoma prišli iz Primorske in Istre.

Cikažari bodo videli film o nacijih

Chicago, 22. jan. — Čikaški policijski komisar Allman je naznanil, da se bo predvajal film "Znotraj nacijske Nemčije" v Chicagu. Čikaška policijska cenzura je prej prepovedala kazanje tega filma, "ker žali Nemčijo", a tem pa je izsvala vihar protestov. Allman je dejal, da je videl film in da je potem izdal dovoljenje, da se ga predvaja v čikaških kinogledališčih.

ubila štiri člane posadke angleške tovarne ladje.) Vest iz Teruela pravi, da se je vršila na zapadni strani tega mesta, ki so ga lojalisti okupirali.

Dalje na 2. strani.

FRANCIJA POSLALA BOJNE LADJE NA DALJNI VZHOD

Japonska skuša ustaviti transportacijo orožja preko francoske kolonije

KITAJSKI DRŽAVNIK V MOSKVI

Paris, 22. jan. — Francoski diplomatični krogi so naznanili, da bodo zahtevali od tokijske vlade podatke glede nameravanega izkrcanja japonskih čet v pristanišču otoka Hainan, ki leži v bližini francoske Indo-Kine. Mornariški minister je istočasno izjavil, da so tri francoske križarke odrinile iz Caigona, glavnega mesta Indo-Kine, proti temu otoku.

Dvesto japonskih mornarjev se je skušalo izkrcati v zalivu Youlin, na južni strani otoka Hainan, pod zaščito bojnih ladij in letal, toda močno obstreljevanje kitajskih topniških baterij jih je prišlo, da so se vrnili nazaj.

Japonska je nedavno zapretila z okupacijo tega otoka, da prepreči transportacijo orožja in bojnega materiala preko Indo-Kine na Kitajsko. Ta grožnja je dobila odmev v francoski državni zbornici, ko je poslanec Henry Berenger zahteval pojasnila od vlade, ali je v resnici Japonska zapretila z okupacijo otoka, kar pa vlada ni hotela potrditi in ne zanikati.

Sanghaj, 22. jan. — Sanghajska policija je aretirala 119 Kitajcev, med temi 15 žensk, članov teroristične organizacije, ki se bori proti Japoncem. Ta policija je zdaj pod kontrolo japonskih vojaških avtoritet.

Tokio, 22. jan. — Kitajski poslanik v Tokiju Hsu Sih-jing je odpotoval domov. Nekaj dni prej je Japonska pozvala svojega poslanika na Kitajskem, naj se vrne domov.

Moskva, 22. jan. — Dr. Sun Fo, načelnik legislativnega sveta kitajske vlade, je dospel v Moskvo, kjer bo imel razgovor s predstavnikmi sovjetske vlade. Naznanilo o prihodu kitajskega državnika je objavila Pravda, glasilo ruske komunistične stranke.

Trupli žrtev ugrabitelja najdeni

Ugrabitelj-morilec ju je zakopal v gozdu v Wisconsinu

Chicago, 22. jan. — Federalni agentje so našli trupli čikaškega tovarnarja Charlesa S. Rossa in Jamesa A. Grayja v zapuščenih gozdni pokrajini v bližini Spoonerja, Wis. Agente je vodil tja Peter Anders, ugrabitelj in morilec, ki je prej priznal, da je umoril obo, Rossa in Grayja. Slednji je bil njegov pajdaš, ko sta ugrabila kapitalista Rossa v bližini Chicaga 25. septembra preteklega leta.

Trideset tisoč dolarjev od odkupnine \$50,000, ki jo je plačala Rossova žena ugrabitelju, je bilo tudi najdenih v bližini Walkerja, Minn. Denar je bil v zabojčku. Federalni policaji so pri Andersu dobili \$14,000, ko so ga aretirali na konjskem dirkališču v Santa Aniti, Cal., 14. januarja.

Ugrabitelja sta držala Rossa več dni v baraki, ki sta jo zgradila v bližini Spoonerja, Wis. Žrtev sta privezala z verigami, nakar je Anders odšel v Chicago, da se pogaja z Rossovo ženo glede odkupnine, Gray pa je strahil tovarnarja. Ko je Anders dobil denar, se je vrnil v Wisconsin. To je bilo na 8. oktobra. Ugrabitelja sta si potem razdelila denar. Anders je vzel \$30,000, Gray pa \$20,000. Dva dni pozneje sta se aprila in Anders je ustrelil svojega tovarnarja in Rossa ter pobral vse denar. Trupli je potem zakopal in skrnil \$30,000. Vsa to \$20,000 je Anders vzel s seboj, ko se je odpeljal z avtomobilom proti New Yorku. Tam je bil nekaj dni, nakar je odpotoval v New Orleans in pozneje v Californijo, kjer je bil zasačen in aretirán.

Anders je priznal tudi, da sta z Grayjem ugrabila tudi ženo Johna Borciaja 3. septembra v bližini Geneva v Wisconsinu. Ko sta se prepračila, da ne bosta dobila odkupnine, ker Borcia ni imel denarja, sta jo spustila.

Anglija odklonila kupčijo z Italijo

Priznala ne bo italijanskega režima v Abesiniji

London, 22. jan. — Velika Britanija, ki se je prepračila, da vlada Združenih držav ne bo priznala podjarmljenja Abesinije po Italiji, je zdaj zavrnila načrt glede priznanja italijanskega režima v Abesiniji. Angleška diplomacija se boji, da bi to zrahajalo prijateljstvo med Veliko Britanijo in Ameriko.

Pred nekaj tedni je bila angleška vlada pripravljena skleniti kupčijo z Mussolinijem, a je naletela na odpor pri ljudstvu. Potem je čakala, da kdo drugi napravi prvo gesto na seji Lige narodov, kar pa se ni zgodilo. Situacija se je med tem temeljito izpremenila.

Anthony Eden, angleški zunanji minister, bo prihodnji torek odpotoval v Zenevo, kjer se snide svet Lige narodov v svojem zasedanju. Diplomatični krogi v Londonu pravijo, da je dobil definitivne instrukcije, naj zadevo glede priznanja italijanskega režima v Abesiniji popolnoma ignorira.

Poljska prepovedala kazanje filma o potopu topničarke

Varšava, Poljska, 22. jan. — Poljski cenzor je prepovedal predvajanje filma, ki kaže, kako so japonski letalci napadli z bombami in potopili ameriško topničarko Panay na reki Jangtse v bližini Nankinga. Uradna

FRANCOSKA ZBORNICA DALA ZAPUPNICO VLADI

Vse politične stranke podprele Chautempsov program

NOTRANJA KRIZA KONČANA

Paris, 22. jan. — Vlada premierja Camilla Chautempea je likvidirala notranjo krizo. To se je pokazalo večeraj, ko ji je državna zbornica skoro soglasno izrekla zaupnico in podprla isti program, ki je zadnji teden povzročil padec vlade ljudske fronte. Samo Gaston Gergery, neodvisni levčar, je glasoval proti zaupnici, vsi drugi poslanci, člani skrajne leve in desnice, pa so podprli program nove vlade.

Skrbno sestavljena deklaracija, vsebujoča zagotovilo delavcem, da bo vlada ščitila socialne pridobitve, ki so jih izvojevali pod vlado ljudske fronte, in garancija, da vlada ne bo tolerirala revolucionarne agitacije, je ublažila politično napetost. Glavni faktor, da je zbornica dala tako veliko oporo premierju Chautempeu, pa so govornice, da se kuha vojna v Evropi.

Političnemu premirju je sledilo naznanilo, da hoče Chautempeova vlada konsolidirati tri obrambna ministrstva — ministristva armade, bojne mornarice in letalstva — pod nadorstvom obrambnega ministra Edouarda Daladierja. Za načelnika narodne obrambe bo Chautempe imenoval generala Gamelina.

V odgovoru na interpelacije je Chautempe priznal, da njegov kabinet lahko smatrajo za prehodnega. Rekel je, da ga bo veselilo, ako bo njegov kabinet nadomestil drugi v smislu sugestij Leona Bluma, socialističnega voditelja, naj bi novo vlado narodne enotnosti tvorili reprezentantje vseh strank, od komunistov na skrajni levisi do konservativcev na desnici.

Chautempeova vlada se bo v prihodnjem tednu lotila sestavljanja zakonodaje, katere cilj bo izboljšanje odnošajev med delom in kapitalom. Program, ki ga je premier predložil zbornici in ga je ta odobrila, vsebuje naslednje točke:

Zunanja politika, sloneča na lojalnosti napram Ligi narodov, kar je najboljša garancija za ohranitev miru.

Obrambna politika, bazirana na idealih, ki vežejo Francijo z drugimi demokratičnimi državami, zlasti pa z Veliko Britanijo.

Socialne reforme, ki jih je ožrtala ljudska fronta in katera garantira delodajalcem legalno zaščito, delavcem pa njihove pravice, kar bo omogočilo mirno poravnava industrijskih sporov in stavk.

Finančne smernice, balanciranje proračuna in reševanje finančnih problemov na podlagi dogovora, ki ga je Francija sklenila z Anglijo in Ameriko.

Clani avtne unije aretirani pred Fordovo tovarno

Detroit, Mich., 22. jan. — Policija v Dearbornu je večer aretirala 352 članov avtne unije, ki so skušali razpečavati tiskovine s pozivi na delavce, naj vstopijo v unijo, pred vhodi v tovarne Ford Motors Co. Vsi so bili aretirani na obtožbo ovrnanja prometa in odvedeni v ječo, iz katere pa so bili kmalu izpuščeni.

V stremljenju in borbi delavskega razreda je upanje izboljšanja sveta.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZDRUŽENJE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Delovni v obliki na primer (Dec. 31, 1917), poleg vsakega
števila se nahajajo posamezni, da vam je s tem delovnem
redom. Posvetite jo prebravanju, da se vam loti na stvari.

Glasovi iz naselbin

Iz krize v krizo

La Salle, Ill. — Tudi pri nas
so delavski razmere "pod ničlo,"
posebno pa so zlezle tja v zad-
njih par mesecih, kar daje del-
lavcem dovolj skrbi in povzroča
mizerijo. Teh neprosto voljnih
počitnic je več kot dovolj, vse
premalno pa je toliko zabljenega
boga dolarja, in ker njegova ni,
seveda manjka tudi življenjskih
potrebščin. Prosačenja je do-
volj, menda več kot kje drugje
na svetu, razen nekaterih držav.
Na vse načine si ljudje prizade-
vajo, da dobijo za svoj vsakda-
nji obstanek. Prodajajo svinčne
in drugo drobnarijo, kar pač
morejo. Ljudstvo je zbegano, po-
sebno pa stariji z velikimi družin-
ami, ki ne vidijo izhoda iz teh
razmer, kajti jadramo iz krize v
krizo.

Gospoda v kongresu in Beli hi-
ši se vse premalo briga za do-
brobit milijonov državljanov, ka-
teri imajo pred seboj in za seboj
le črno preteklost in črno bodo-
čnost. Kako dolgo bo šlo tako na-
prej, je odvisno od nas, ki smo
prizadej, ker občutimo batine
mizerije dnevno, in to v toliko
opevani demokratični in bogati
deželi med veliko mizerijo veči-
ne trpinov na eni strani, na dru-
gi strani pa malo peščico bogat-
ninov, ki kontrolirajo vso pro-
dukcijo in distribucijo. Vse to pa
ti "ekonomski rojalisti" tako
"modro" vodijo, da milijone lju-
di strada, medtem ko se oni va-
ljajo v razkošju doma in po leto-
viščih.

To je krivica in sramota, ki se
mora odpraviti! Saj je v deželi
vsiega več kot dovolj, a vse to po-
sedujejo tisti, ki niso ničesar
producirali in se niso potili ne
tvegali svojega zdravja ne živ-
ljenja. Ti paraziti pa kontrolirajo
vse kapital, vse javno življen-
je in milijoni proletarcev zanje
garajo, da se oni redijo v izobil-
ju in razkošju, medtem ko ni-
lajo otroci delavskih staršev
niti najpotrebnejših stvari za
svoj obstoj, daš so baš ti delav-
ski starši vse to bogastvo pro-
ducirali.

Mnogo se bi dalo napisati o
krivcah in trpljenju, česar smo
deležni mi delavci, ampak žal,
da smo si v precejšnji meri vse-
ga tega gorja krivi sami! Letos
bomo spet imeli volitve. Ako bo-
mo previdno glasovali, bomo
lahko precej mizerije preprečili.
Voliti pa moramo prave delav-
ske prijatelje, ne pa sovražnike
delavskega razreda!

V nedeljo, dne 30. januarja se
nam pa bo nudila prilika nena-
vadnega razvedrila. V SND se
bo namreč izvajal koncert z sa-
nimivo igro "Nesakonsko de-
te". Pevski del programa bo iz-
vajal pevski zbor "Soča", ostali
del pa prirediteljsko društvo
Edinost s sodelovanjem Soče.
Vloge imajo dobri igralci, zato
lahko pričakujemo obilo užitka
od igre in pevskih točk, kajti na-
ši pevci so izveščane moči. Pev-
ski zbor Soča je znan daleč o-
krog kot dober zbor, zato smo
lahko prepričani, da bo občinst-
vo s to prireditvijo zadovoljno.
Vstopnina je samo 25 v predpro-
daji, pri blagajni pa 35c. Otroci
plačajo 10c. Pričakuje se velika
udeležba. Pričetek točno ob 2.30
popoldne. Pričakujemo posetne-
ke od tu in iz naselbin De Pue,
Oglesby, Moline, Waukegan,
Chicago, Milwaukee itd. Uljud-
no vas vabita Soča in Edinost,
da se udeležite v velikem števi-
lu. Zabave in razvedrila bo na
koše za stare in mlade na ta dan
v SND. Zato pa na veselo sviden-
je 30. jan. Matt Vogrich, 2.

Minnesotške novice

Eveleth, Minn. — Letašnja
zima pri nas v Minnesoti je ta-
ko mila, da se ne moremo prav-
niče pritoževati. Tako je vsaj bi-
lo do dneva, ko sem pisala ta do-
pis, ampak že se je nekam spre-
menilo, pričelo je snežiti in tudi
zameti so se pojavili. Kljub temu
se nam menda ni bati prehu-
dega, kajti zlezli smo že v dru-
go leto in ni več daleč do pomla-
di.

Z delom se na teženem okrož-
ju ne moremo pohvaliti, ker je
bolj slabo, kakor pač vespovod.
Zabave in igre ter veselice pa se
vrstijo kar ena za drugo. Igra
"Mički je treba moša" je do-
bro uspela dne 15. jan. v mest-
nem avditoriju in igralci so po-
voljno rešili svoje vloge v zado-

voljstvo gledalcev. Tudi zabave
v dvorani društva SNPJ so na
dnevnem redu. Res, prav prijetno
se bo človek počutil, ko pride v
to dvorano, tako domače je v
njej in ljudje radi zahajajo va-
no, tako da bo kmalu premaj-
hna. Radi tudi poslušamo slo-
venski radioprogram, ki se od-
daja vsako nedeljo od 12. do 1.
ure. Lepo doni slovenska pesem
in lepi komadi mične godbe. Dru-
štva SNPJ večkrat prirejajo
svoje veselice, na katerih je vse-
lejo obilo zabave in človek se po-
čuti domačega med njimi.

Pri mestnih volitvah je bil iz-
voljen za mestnega odbornika
tudi naš rojak Louis Lesar, po
poklicu brivec. Čestitamo! Le
škoda, da ni bilo več rojakov iz-
voljenih, kajti mesto Eveleth se
ponaša z večino Slovencev. To
mesto se tudi lahko ponaša z
lepo okolico. V bližini so krasna
jezera in gozdovi. To lepoto za-
stati občudujejo turisti v poletnem
času. Da se preveč ne približam
uredniškemu košu, kom nehala.

Konec debate o Rusiji

Pueblo, Colo. — Veliko vese-
lje mora imeti br. Garden s pri-
liko, da pove slovenski Ameri-
ki, kako "nedemokratična" je
biševiška Rusija. Izredno vese-
lje in navdušenje ima udarjati
na vse strani, kot da ga kdo pla-
čuje za takšno delo, kakor da
smo mi krivi, da se delavci v tej
državi oproščajo raznih notra-
njih sovražnikov, kakor da pri-
čakuje, da bo vsak čas odprav-
ljen "Stalinov režim". Tako in
nikakor drugače si ne moremo
tolmačiti, ko preberemo njegov
komentar.

Nerad, vendar naj mi bo do-
voljen majhen opomin bratu
Gardnu, ne zaradi tega, ker ni
več "navdušen", ampak zaradi
njegovega norčevanja. Name-
sto, da bi povedal, kako bi lah-
ko bilo bolje za ruske delavce,
ako bi ne bilo boljše, pa se samo
norčuje. Povem, da nikar
ne pričakuje, da bi koga izvi-
val, daš bi lahko. Iz komun-
ističnih listov ne "pobiram" ni-
česar, ker jih nimam! Sklepan-
torej brez "vpliva" ali propa-
gande o vsem in vseh današnjih
dogodkih. Meni je vseeno — ker
morda biti — če je br. Garden
"navdušen" za Rusijo ali ne.
Kar obsoja naj še naprej!

Br. Garden se norčuje, ko
pravi, da moram "živeti" v zelo
rafinirani družbi, ker se spod-
tikam od njegove izsreke. Ne, tak-
šne klofute ne zaslužim. "Živim"
— že precej dolgo — v družbi
članov SNPJ in vrstah naročnik-
kov Prosvete. Zato je potrebno,
da se ne opljujemo že valed o-
nih, ki še niso v naših vrstah.
Živimo v družbi "na dnu" in za-
to odklanjamo vsako norčevanje
in psovke.

Ne razburjajte se radi besede
"alovanska". Imamo vespol-
no raznih pridevnikov. Med na-
mi ameriškimi Slovenci je ne-
šteto imen ali pridevnikov, in
to v Slovenski narodni podporni
jednoti, ki se bodo sčasoma od-
pravila. In baš pri jednoti bo
kaj kmalu besedica "alovanska"
odveč. Pa kaj bi! Ali hočete, da
rečemo, da je "mongolska" Ru-
sija? Nekot v preteklosti so
mongolaki rodovi poplavalili vse
do srednje Evrope preko ogr-
zkih planjav. Ravno tako lahko
rečemo slovanska Srbija. Koli-
ko mongolstva je ostalo v Slova-
nih, naj pove br. Garden. Veli-
kanska je pa razlika sovjetske
(alovanske) republike napram
drugim republikam: v sovjetski
se vendar vsak narod po svoje
razvija, da dvigne sam svojo
kulturo. Torej ne razburjajte se
radi besede "alovanska", saj
vendar vemo, da je kot taka. No-
čemo biti sentimentalni, ako re-
čemo s pesnikom, da "največ
sveta pripada majki Slavi." Ali
je br. Garden še pel v zboru?
Ako je, kako je izgovorjal "Od
Urala do Triglavla...", kakšno
navdušenje je imel? Uraško go-
vorje je nekakšna meja med A-
zijo in Evropo.

Brat Garden je mogoče mislil,
da si je dovolil norčevanje samo
z menoj, ampak opazil je tudi
druge člane SNPJ. S tem kon-
čam "odgovorjanje in opominje",
kajti br. Garden jih vsekakor
ne potrebuje. On lahko kar na-
prej udarja na vse strani. Kar
naprej naj "ubija" vse, za kar

navdušen, le norčuje naj se
ne kakó kdo živi.

J. Hočevar, 21.

Iz pismonoševske torbe

Cleveland, O. — Dne 18. ja-
nuarja v letu gospodovem 1938
mi je pismonoša streljal iz svoje
torbe neko pismo z zapada in
Prosveto, v kateri se je bliščal
dopis br. Franka Celina, pred-
sednika društva 142 SNPJ. Obo-
je, pismo in dopis, se tiče moje-
ga dopisa v Prosveti z dne 6. t.
m. V pismu me rojak urgira,
naj še pišem dopise, omenjeni
dopisnik pa Boga prosi, da bi z
dopisovanjem prenehal. Zato
bom ustregel piscu pisma.

Dopisnik bi rad vedel, kakšna
je bila tista skrivnost v tistem
zakotnem listu, ker urednik ni
prišel na dan z imenom zakotni-
ka. Kar se mene tiče, je bila
skrivnost to, kar se je potem čit-
alo v Celinovem dopisu, namre-
če to, da sem smatral, da se
izrabljajo naša društva SNPJ v
kolektarske namene za podpira-
nje lista Napreja. Ta list pa je
izrabljal Prosveto v intrigrarske
namene proti glavnemu in po-
možnemu uredniku. Pa vendar
se ni nihče oglasil, da bi razga-
ljal nakano, v kakšne namene
prispevajo društva, to je, da se
hoče netiti preprič v lastnih
vrstah članstva. Evo dokaza!

Voditelj Napreja se smatra-
jo za komuniste, ampak v svo-
jem listu so napisali, da je nji-
hoy tehnik "protifašistični list".
In to se sedaj smatra, ko se je
le urednik Molek oglasil, za za-
kotni list, ker pri Napreju niso
toliko skrbni, da bi povedali
kaj so. Baš to je, kar sem jaz
želel: da Prosveta in gl. odbor
povesta in pokažeta svojemu
članstvu, kaj so podpirali!

Ze v zadnjem dopisu sem po-
vedal, da se komunisti ženijo z
vsako nevesto, ako se jim pusti,
da jo bi oskubili. In sedaj, ka-
kor mi je povedal pomočni taj-
nik soc. stranke države Ohio, ni-
so niti več antifašisti, ampak le
še "za mir in demokracijo." Ali
ni moja dolžnost opozoriti gl.
odbor in društva? Kajti le na
ta način boste vedeli zakaj in
komu darujete. Tudi drugi imajo
isto dolžnost. Ali sem jaz
sam na tem svetu, da bom ved-
no za druge hodil po kostanj-
v žrvnjico? Pa se me hoče pri-
kazati članstvu kot večnega raz-
grajča, prepričljiva in takega,
ki mu "manjka". Ako mi
"manjka", je to le zato, ker
moram izživčnem dati levo in
desno, pod nos, po bučah in v
sedalo! In takó včas mislijo,
da mi jo "zmanjkalo", pa se ti
spravijo name. Ali motijo se,
kajti v moji buči je še vedno
dovolj sile za one, ki se spravi-
jo name brez vzroka.

Tako se je spravi name Frank
Celin in mi pričel brati levite.
Čemu? Sem li njega imenoval
ali kaj? Ne? Torej čemu? Vi-
dite, čitate, to je takole: Med
Američani je neka "bolezen" in
pravijo, če se koga loti: "He is
goosey!" In takih je precej.
Nisem pa še tega opazil med
Slovenci. Sedaj pa se mi zdi, da
se je tudi med nami razpsala ta-
ka bolezen. Vsekakor sem jih
dobro "poštegetal", sedaj pa se
otepajo kot gos, torej so gotovo
"goosey"!

Povedano mi je bilo, ko je bil
dopisnik izvoljen za predsed-
nika društva 142, da je komu-
nist. Jaz ne vem ali je ali ni
komunist, ker v Collinwood po-
znam samo enega komunisto, ki
še drži stranke, in ta je Frank
Marash, kajti on se je že poka-
zal, da je. Vsi drugi pa posema-
jajo vlaškega popa: "sáđ me
vidite, sam me ne vidite." To-
rej so in niso. In pri omenje-
nem društvu so aklenili, da pri-
spavajo tri dolarje, da se menda
Frank Celin čuti krivega, ker ga
peče vest. Namesto da se bi šel
spovedat, pa se name jezi. Če-
mu neki? Jaz mu nisem rekel
osebno, da ne smejo, kakor tudi
ne, naj dajo. Saj niste vi edini,
je precej tudi drugih društev v
okolici Pittsburga. Urednik
Napreja je mislil, da bo to fina
poteza, če objavi imena društev,
pa ga je je polomil. Kajti tudi
pri nekem drugem društvu je
bilo predlagano, da se daruje iz
blagajne in zraven še kolekta,
za menoj, ampak opazil je tudi
druge člane SNPJ. S tem kon-
čam "odgovorjanje in opominje",
kajti br. Garden jih vsekakor
ne potrebuje. On lahko kar na-
prej udarja na vse strani. Kar
naprej naj "ubija" vse, za kar

navdušen, le norčuje naj se
ne kakó kdo živi.

Frank Barbé, 53.

Prosveto. Kakor pa razvidite
iz Celinovega dopisa, je njemu
Naprej ljubši kot Prosveta, ker
na tak način odgovarja. Potem
me pa še vpraša, kdaj je stopila
pri SNPJ diktatura v veljavo in
dali jo hočem jaz vpejlati. Ne
vem pa, čemu bi bil Celin, ako je
res komunist, proti diktaturi!
Saj je vendar diktatura pod Sta-
linovo vlado in Stalin je komu-
nist!!!

Sedaj pa vprašam čitatelje,
ali sem jaz pozival glavni od-
bor? Poziv je vendar ukaz car-
ja in diktatorja Stalina in dru-
gih diktatorjev, jaz pa še nisem
tako "velik", da bi dajal ukaze.
Jemljem si pa le toliko pravice,
da opozarjam na nepravilnosti,
ako jih kje opazim, in ta dolž-
nost veže tudi predsednika dru-
štva 142! Kako si on tolmači
pravila in načelno izjavo? Če
društvo sklene nekaj darovati,
se mora po njegovem mnenju
tudi darovati. Kaj pa, če se bi
sklenilo prispevati \$25 cerkvi
Marije nebovzeta? Tako si on
tolmači, kajti tako je zapisal.
Ampak tako se ne prakticira po
načelni izjavi SNPJ, niti naj se
ne prakticira darovati nekemu
listu, da bo potem napadal
list SNPJ in njene uradnike.
Jaz smatram, da se to lahko u-
stavi, ker tu se meja pravil neha!

Dober žurnalist-urednik Et-
bin Kristan je že moje dopise
priobčil, ko je metropola še imela
dopisnika "Ahasverja", ki je
napadal Kristana, kar je tudi
bilo v dopajenje metropoli. Br.
Celinu naj povem, da sem že "an
old egg" in poznam Kristana
že iz časov, ko je govoril v Za-
gorju ob Savi v letu gospodo-
vem 1900 pri Erjavcu v Dolenji
vasi. On me je tudi nekaj nau-
čil, nekaj sem se pa sam, Celin
pa me ne bo mnogo, ker sam
potrebuje še precej poduka.
Zdi se mi, da malo razume ame-
riški žurnalizem, kar tako prosi
Prosvetino uredništvo, naj me
zapodi iz "službe", kar bi bilo
seveda komunistom v veliko do-
pajenje. Ampak jaz imam pri
Prosveti kontrakt, da lahko pu-
stim službo kadar hočem ali pa
grem lahko na sedečo stavko.

Je pa že čudno v naši metro-
poli, kadar ljudje pripravljajo
norščino drugim. Zakaj si ta-
ki "človeki" ne preskrbijo svoje
pribežališče sami zase, ker se
nič ne ve, kdo ga bo prej potre-
boval? Ko se mi je pred štiri-
mi leti in pol pripetila nesreča,
je rojak prerokoval, da ne bom
živel, če pa bom, da bom vedno
v bolnišnici. In kaj se je zgo-
dilo? Še predno sem popolno-
ma okreval, je dotični rojak
zbolel na vročinski bolezn in ji
podlegel. Vedel je, kaj se bo z
menoj zgodilo, nase pa je poza-
bil. Konstatiram pa, da Pro-
sveta ne bo ničesar pridobila v
metropoli, če danes poginem,
pa tudi ne bo ničesar zgubila v
metropoli, ako napišem triko-
lonski dopis za vsako izdajo.
Kajti slovenski Cleveland je že
odnekaj čudno gledal slovensko
Chicago, in to še mnogo prej,
predno sem jaz bolj stalno do-
pisoval. Bil sem Čikažan, ko
sem prišel v Cleveland, in Či-
kažan sem ostal. Nisem vreme,
da se bi spreminjal kot se komu-
nist.

Ako bi pisal novice, da bo
oziroma je bila prirejena "sur-
prajzna" partija Celinu, ali da
se bo brala naša zadušnica za
Jožeta, da bo Janez obhajal 25
letnjo poročno noč — to bi jim
bilo v dopajenje! Da bo žegna-
nje zastave sv. Neže — to bi bi-
la kulturna hrana, kajti naši lo-
kalni listi servirajo tako robo,
pa ni nobenega protesta. Morda
pa ti protestniki želijo, da bi z
dopisi podpirali domače liste.

Kakšna koristna dela opravlja
predsednik društva 142, na-
ši lokalni listi še niso povedali,
niti ni povedal Napreja, daš bi
Witkovič o takem slučaju mor-
tal povedati. — Želja je tudi po
boljši inteligenci. Mene se to-
rej ne smatra inteligentnim?
Mrs. Petrich z Addisonove ce-
ste bi lahko povedala Franku
Celinu, predsedniku društva
142, kako se je izrazil tisti ad-
vokat o meni, ko je na obravn-
navi zagovarjal mladega Irca,
na kateri je ona bila porotnica,
jaz pa nasprotna priča. Kadar
imam opravka z ljudmi, ki go-
vorijo o norščinah, moram biti
pa robat, kajti tako zahteva
pravilno postopanje! — Well,
uredništvo Prosvete, am I fired?

Mraz izčrpava človeka

Nedvomno so ljuje; ki so za obe temperatur-
ni skrajnosti, za vročino in mraz, zelo občutlji-
vi. Tako je medicinski tisk pred nedavnim ob-
ravnaval primere, da so se precej izčrpani lju-
dje pod vplivom mrzlotnih dražljajev, n. pr.
pri umivanju rok z mrzlo vodo, telesno popol-
noma zrušili. To kaže, da morejo tudi lokalni
vplivi mraza učinkovati na ves organizem. Ta-
ko je tudi umljivo, da nas mraz izčrpava. Me-
ščani, ki niso vajeni bivanja v svežem zraku,
imajo v takšnih okoliščinah v mrazu večjo po-
trebo po jedi in spanju. To je znamenje, da
doživlja telo v mrazu večji napor.

V prejšnjih časih so si ljudje proti takšnim
in še hujšim učinkom mraza telo "utrjevali".
Po novejih raziskovanjih pa je telo mogoče napra-
viti odpornejše tudi s pomočjo vročine. Vsa
človek lahko to preizkusi na sebi. Po topli ko-
peli je mogoče mraz n. pr. v podobi mrzle pre-
laže strpeti nego brez takšne tople kopeli.

V koži se izvrši, kakor znano, cela vrsta kom-
pliciranih kemičnih zaščitnih procesov. Te pro-
cese je mogoče spodbujati na preprost način z
rednimi "krtačnimi" kopelmi. Za to zadostuje
skleda vroče vode v toplem prostoru. Po vrsti
si moraš nato posebno roke in noge drgniti z
veliko ščetjo in milom. Učinek je posebno do-
ber, če uporabljamo navadno mazilno milo. O-
trokom rabi takšna kopel naravnost kot zaščit-
ni pripomoček zoper skrofulozo. Krepko drg-
nenje s krtačo poživlja krvni obtok v koži in
pod njo. Kožo si nato krepko frotiramo in če
hočemo, dodamo temu še kratko masažo z na-
vadnim oljem za mišice.

Ta krtačna kopel ima čisto drugačne in vse
temeljitejše učinke nego navadno umivanje, pa
čeprav mu je videti na zunaj precej podobna.
Tudi intenzivno telesno gibanje, ki je s tem
združeno, ima ugodne posledice. Ljudje, ki so
posebno občutljivi za mraz, se po tej metodi
utrdijo. Važno je pa tudi to, da se ta način
utrjevanja izvrši lahko v zimskih mesecih, ko
naša koža najbolj trpi zavoljo pomanjkanja
svetlobe in zraka, dočim je za druge metode
utrjevanja, kakor znano, najpripravnější čas v
poletnih mesecih.

Malo je treba za življenje

Strokovnjaki so dovolj pogostoma ugotav-
ljali, da mnogo hrane človeškemu organizmu
ne do dobro. V Cerbyju na Angleškem pa živi
ga. Mabel-Ashworthova, ki se ponaša, da ji za-
dostuje na dan liter mleka in skodelica čaja.

Ashworthova je žena nekega kovinarja in
mati treh zelo dobro razvitih otrok. Pred leti
je dobila poškodbo na vratu, ki jo je ovirala v
jedr. Navaditi se je morala na tekočo hrano
in je ostala pri tej še pozneje, ko se ji je vrnilo
zdravje.

Prigovarjali so ji, naj se navadi spet trde
hrane, ker so se ball, da ji bo enostranska te-
koča hrana sčasoma škodovala. Toda žena ni
hotela o tem ničesar slišati in tako živi sedaj
že enajst let. Vsak dan vstane ob 5. zjutraj,
da pripravi možu zajtrk in jed za kosilo. Ona
sama popije le skodelico čaja. Proti poldnevni
si privoči "obed": skodelo mleka. Popoldne
in zvečer popije še nekaj mleka, ves dan sku-
paj pa ne več nego 1 liter. Navzlic temu nači-
nu življenja se počuti zelo krepko in opravlja
najtežja dela. V tem času je rodila tudi otro-
ka, ki je ob rojstvu tehtal 9 funtov. In tudi
tedaj se je hranila samo z mlekom.

Kratki valovi proti zobobolu

Na zadnjem sestanku dunajske zobozdrav-
niške družbe je imel dr. O. Scheuer zanimivo
predavanje o zdravljenju zobnih bolezn in po-
močjo kratkih valov. Ti kratki radijski valovi,
ki so se v medicini obnesli že v mnogih pri-
merih, so se v zobozdravstvu le počasi uv-
ljavili. Po izkušnjah dr. Scheuerja pa se dajo
tudi tukaj uporabiti z uspehom, če se aparatu-
re, ki jih proizvajajo, poenostavijo in prilago-
dijo zahtevam zobozdravniškega dela.

Kratki valovi prihajajo tu v poštev za obe-
vanje, za celitev ran in za operacije z "elektri-
nim nožem". Izkazali so se tudi za iskanje be-
cilnih ognjišč v mrtvih zobeh, ki vodijo, kakor
znano, do obolenj v oddaljenih organih. Dr.
Scheuer je pokazal v roentgenskih slikah na-
zorne primere za uspešno zdravljenje kronič-
nih obolenj v zobnih koreninah, ki zahtevajo
drugače dolgotrajne in boleste obravnave.
Kratki valovi so jih ozdravili večinoma že po
enkratni obravnavi.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 24. januarja 1918.)

Domače vesti. V Ralphu, Mich., se je pri
kanju drevesa v gozdu smrtno ponesrečil bene-
ški rojak Jože Gorenšek.

Delavske vesti. Delavska stranka Anglije za-
hteva demokratičen mir.

Svetovna vojna. Še vedno nič posebnega na
evropskih bojiščih.

Sovjetska Rusija. Vlada je sklicala kongres
vseruskih sovjetov, ki naj nadomesti razpušče-
no demokratično ustavodajno skupščino.

(Dalje iz prve kolone.)

Doddu, ki ga (Hitlerja) je krtačil v javnem
govoru v New Yorku pred nekaj dnevi.

Boj proti tej zalegi se mora vrstiti v znanje
nju demokracije!

Neutralski!

Pred nekaj dnevi je dnevni tisk sporočil sle-
dečo vest:

Philadelphia, Pa.—Orjaška dvigala so tukaj
nakladala zaboje na nemški tovorni parnik
Creffield. Visoko v zraku na jamboru tega
parnika je vihrala zastava s svastiko. Zaboji,
ki so jih dvigala pokladala na parnik, so imeli
napis "Jajca! Pokladajte skrbno!" V resnici
so bile v zabojih — zračne bombe. Agentje
parniške družbe so to priznali in rekli so, da
pošiljatev je namenjena v Hamburg.

Kratka vest! Nič posebnega za Ameriko! —
Razume se, ko pridejo ameriška "jajca" v
Hamburg, bodo preložena na drugo ladjo, ki
jih odpelje v — Cadiz, Španija. Tam jih bodo
"skrbno" izložili in shranili v skladišču, potem
pa "skrbno" naložili na letala, ki poletijo nad
Madrid, Valencijo, Barcelono ali Tuel in tam
jih bodo "skrbno" izdumpli na žene, deco,
španske civiliste ali na ameriške prostovoljce
v lojalistični armadi...

Med tem so pacifisti in razni drugi zago-
vorniki "striktno nevtralski" silno zaposleni
v kongresu. Mučijo se za vse načine, kako bi
ohranili ameriško "nevtralski" — za kakršno
Hitler in Mussolini dajeta za zahvalne maše.
Saj ni nič boljega na svetu kot je takšna "ne-
vtralski" Amerike za nemške, italijanske in
japonske razbojnike! Saj lahko brez vse skrbi
dobivajo potrebna "jajca" iz Amerike, ki jih
pobem brez vse skrbi dumpajo na španske in
kitajske reže!

Ves pameten svet se lahko krohoče ameriški
"nevtralski". Ves pameten svet ve, da sta
Hitler in Mussolini zaveznika španskega faš-
ističnega bandita Franka, ampak ameriška vla-
da tega ne sme vedeti. Ameriška vlada tudi
ve, ampak ne sme povedati...

Svet se bi še bolj krohotal, če bi nekega bo-
dočega dne ista ameriška "jajca" prišla nazaj
v Ameriko po — zraku. V Brazilijo morda
že odhajajo in Kuba — katere režim je ves vnet
za španskega Franka — je veliko bližje.

Fašističen župan

V Ameriki še nimamo priznanega znaka
svastike niti sekire v snopu šibice, toda faš-
istični misli, simpatiji in akciji je na kupe.

Jersey City je mesto ob reki Hudsonu on-
kraj mesta New Yorka. V tem mestu danes
županje župan Hague, kateremu bi se veliko
bolj prilagel, če bi bil župan Schwartzfelda ali
Kurtzendorffa v nacijaki Nemčiji, kajti Hague
je po svoji naturi rojen fašist.

Država New Jersey, kakor ostale države
naši Uniji, ima ustavo, ki jamči svojim prebi-
valcem civilne svobodščine in med temi svobo-
doga govora, tiska in zborovanja, ampak Hague
ne ve nič o tem. On vidi le sebe in pravi: "Jaz
sem ustava in zakon, in kar jaz rečem, tako
bo!"

Hague ima manjše, da je Jersey City v ve-
liki nevarnosti komunizma in on je poklican, da
to "nevarnost" odstrani. Ne samo to — on
je poklican za sodnika, da razsodi, kje in kaj
je komunizem. Pa je razsodil, da so vse de-
lavske unije CIO tiata "komunistična nevar-
nost". Takoj je izdal mestni policiji ferman,
da se te unije v njegovem mestu ne smejo or-
ganizirati, ne smejo zborovati in ne smejo
stavkati. Razume se, da so bili burbonski de-
lodajalec in Jersey Cityju prijetno iznenadeni
in takoj so se mu ponudili za telesno stražo in
sunkovno četo...

Hague je pridobil še več. Fritz Kuhn, Hit-
lerjev osebni reprezentant v Združenih drž-
vah in vrhovni organizator ter "fuehrer" na-
cijsko-ameriškega Volkabunda, je toplo čes-
tital županu in mu ponudil svojo pomoč. Takole
mu je čestital: "Moj dragi župan Hague! Več
tisoč članov moje organizacije v New Jerseyju
se vam pridružuje in vas podpira pri vašem
hrabrem nastopu proti rdečim-mednarodnim
unijam CIO želeč vam veliko uspeha in sreče
v novem letu. Heil župan Hague! Heil ameri-
ški nacionalizem! — Fritz Kuhn."

Razume se, da je Fritz Kuhn vesel svojega
novega protektorata. Kuhn se menda ponaša,
da je že vsa država New Jersey pod njegovo
hitlerjansko peto. Znano je, da je newjersey-
ski governor Hoffman kumoval nacijakemu
gibanju v tej državi. Hitler je bil najbrže že
informiran, da bo Amerika kmalu njegova
kolonija — zato pa je odredil aroganten pro-
test pri ameriški vladi proti bivšemu poslaniku
(Dalje v nadalj koloni)

Vesti s Primorskega

Telefonsko omrežje na Goriškem
Kakor smo že poročali, je goriški pokrajinski upravni odbor določil v novem pokrajinskem proračunu večjo postavko za dograditve telefonskega omrežja na deželi. Pokrajinska uprava je celo že sklenila z družbo "Telve" posebno pogodbo, po kateri bo družba, do konca l. 1940 dovršila telefonsko omrežje in posamezne centrale hkratu deloma tudi avtomatizirala.

Na Goriškem ima sedaj od 42 le 19 občin svoje telefonske centrale. Stroški za postavitev central in zvez v ostalih 23 občinah so bili proračunani skoraj na 1.481.000 lir. Zaradi odlaganja del bo morala družba v smislu pogodbe znižati svoje zahtevke za 110.000 lir. Pokrajinska uprava bo sama prispevala 100.000. Na račun prizadetih občin je že na jela posojilo v znesku 1.271.000 lir po 6% obresti, ki se bo amortiziralo v 25 letih. Finančno ministrstvo pa se pridobilo za to, da bo poravnalo 2 tretjini obresti. Ostale amortizacijske obroke bodo plačevala občine po določenem ključu. K amortizaciji dolga pa bodo pritegnjene vse občine, tudi one, ki imajo že svoje telefonske naprave, to pa zaradi tega, ker se bodo z razširjenim telefonskim prometom nedvomno nekoliko okoristile in ker bodo njihove centrale deloma avtomatizirane.

Češkoslovaški blagovni promet v Trstu in na Reki

Zadnji mesec je bil v Trstu občni zbor italijanske češkoslovaške trgovinske zbornice. Predsednik zbornice Rattalma je na njem podal daljše poročilo o češkoslovaški zunanji trgovini. Med drugim je navedel tudi podatke o razvoju tranzitnega prometa češkoslovaškega blaga v tržaški in reški luki.

Ta promet je znašal v tržaški luki 1933 skoraj 259.000 ton blaga, 1934 skoraj 299.000, 1935 290.000, 1936 260.000 ton blaga. Še leta 1929 pa je znašal 517.000 ton, tako da se je do lani zmanjšal skoro na polovico. V reški luki je bil promet češkoslovaškega blaga sedemkrat manjši. Tudi tam je pričel nazadovati. Tako je znašal l. 1933 še 70.000 ton, l. 1934 64.000, l. 1935 dobrih 51.000 ton, 1936 pa samo še 42.000 ton blaga. Od teh podatkov pa je treba n. pr. za lanske leto odsteti v obeh lukah skoraj 21.000 ton blaga, ki je bilo namenjeno neposredno obema mestoma, tako da je bil tranzitni promet za to množino pravzaprav še manjši.

V glavnem so zadnja leta prihajale iz Češkoslovaške v obe luki naslednje vrste blaga: žito, premog, sladkor, sodi za mineralna olja, stroji, bombaževinasti izdelki, kovine, steklo in porcelan. Kakor je ugotovil Rattalma, je nazadovale tranzitni promet v obeh jadranskih lukah v prvi vrsti zaradi vedno manjšega izvoza češkoslovaškega sladkorja preko njih. V veliki meri so z obema lukama glede izvoza češkoslovaškega blaga konkurirale poleg nemških, tudi poljske in rumunske luke. Zaradi tega je menil Rattalma, bi morale italijanske oblasti določiti za obe luki nove nizke prevozne in pristajniške tarife ter poskrbeti še za razne druge prevozne in carinske olajšave.

Novo zavetišče za deco. — Upravni odbor znane šolske družbe "Italia Redenta" je na svoji poslednji seji sklenil ustanoviti večje zavetišče za rudarsko deco v novi naselbini Raši v Labinščini. Zavetišče bo pričelo delovati v najkrajšem času. Pretežni del rudarskih družin v Raši je iz Istre. Zato bo, kakor zatrjujejo listi, vzgoja njihovih otrok v tem zavetišču toliko večjega pomena.

Rezultati protituberkulozne kampanje na Goriškem. — Te dni so listi objavili prve podatke o rezultatih letošnje protituberkulozne akcije v goriški pokrajini. O priliki prireditve "dneva dveh križev" in s prodajo protituberkuloznih znakov so zbrali preko 130.000 lir prostovoljnih prispevkov, to je za 15.000 več ko lani. Dognali so, da je odpadlo na vsakega prebivalca v Anhorovem p. 1.02, v Gorici 1, v Tolminu 0,83, v Temenici 0,73, Idriji 0,79, So-

či 0,69, Krmini 0,67, Zagraju 0,65 lir prispevkov itd.

Zenitbena posojila

V okviru populacijske akcije fašistovskega režima so se pričela v zadnjem času dajati po določenimi pogoji mladim zakoncem posebna posojila. O tem smo pred kratkim že poročali, sedaj pa so listi objavili še nekatere zanimive podrobnosti, ki jih v naslednjem posnemamo.

Doslej so zenitve pospeševali že na vse mogoče načine, z raznimi službenimi in davčnimi olajšavami, z nagradami in drugimi ugodnostmi, vendar zaželjeni rezultati niso bili doseženi v polni meri. Večina noseženjnih ljudi se je na vsa pripravljanja branila predvsem z več ali manj utemeljenimi argumenti, češ, da jim njih gnotni položaj ne dopušča, da bi si ustvarjali lastno družino in tako sebe in svoje izpostavljali bedi in pomanjkanju. Kakor ugotavlja "Gazettino", se odaleci nihče več ne bo mogel zavarovati pred zenitvijo s takimi izgovori, ker mu bodo oblasti rade volje pomagale s posojilom pod izredno ugodnimi pogoji.

Kakor smo že poročali, dobijo taka posojila moški do starosti 26 let, ki so italijanski državljani in katerih neveste prav tako še niso dosegle omenjene starosti, če se poročijo v državi in skupni dohodki obeh zakoncev ne presegajo letnih 12.000 lir. Obvezati se morajo, da bodo preživeli v Italiji odnosno kolonijah ves čas, dokler dolga ne bodo amortizirali. Za posojilo je treba vložiti prošnje na posebnih formulirjih, ki se dobe pri občinskih uradih, pri katerih se tudi vlagajo. Prošnjam je treba priložiti vse dokumente, ki so v obzračih predvideni. Prošnje se smejo vlagati že pred poroko, če se jim priloži potrdilo o okličenju, najkasneje pa morajo biti vložene v 120 dneh po poroki. Posojila se prizadejim nakažejo vsekar po poroki.

Posejila znašajo po 1000 do 3000 lir, so brezobrestna in se morajo amortizirati v mesečnih obrokih po 1%. Odplačevanje dolga se prične 6 mesecev po poroki. Če se do konca 5. meseca dožene, da je žena noseča, se odplačevanje dolga odgodi do 19. meseca po poroki. Ob rojstvu prvega živca in življenja sposobnega otroka se dolžniku odpíše 20%, ob rojstvu tretjega še 30 odst., ob rojstvu četrtega otroka pa ves še ne odplačan dolg. Poleg tega pa se plačevanje dolga ob rojstvu slehernega otroka odgodi za 12 mesecev. V primeru, da se družina v 4 letih v odgovarjajočih presledkih pomnoži za 4 otroke, se dolžniku odpíše več dolg. Če pa zakonca v prvih 4 letih zakona ne dobita nobenega otroka, mora dolžnik po preteku te dobe odplačevati po 2% celotnega posojila na mesec. Mesečni obroki znašajo n. pr. pri 3000 lirah posojila v prvem primeru po 30, v drugem po 60 lir.

Sredstva za ta posojila so morale zbrati poedine pokrajinske uprave, ki so dobile potrebne kredite pri centralnem zavodu za socialno skrbstvo. V goriški pokrajini je bilo vložnih že precejšnje število prošelj in nekatere izmed njih je posebni po-

krajinski odbor, ki je bil pred kratkim ustanovljen, tudi že ugodno rešil. Med prosilci je bilo doslej po poklicih največ industrijskih delavcev in uradnikov.

Ni bil amnestiran. — Mali kazenski senat goriškega sodišča je razpravljal o zadevi 37-letnega Alberta Gregoriča iz Gorice, ki so ga pred kratkim aretirali in izročili sodišču, ker je zbežal čez mejo v tujino, od koder se je pred nekaj tedni vrnil. Obtožili so ga, da se je hotel z begom čez mejo iznebiti vojaške obveznosti, dasi dejansko niti ni bil vpoklican k vojakom. Zastopnik Gregoriča je zahteval, da ga sodišče oprosti na osnovi poslednjega amnestijskega dekreta. Senat je njegovo zahtevo zavrnil.

Dan matere in otroka. — Na dan pred božičem so priredili po vsej državi tako zvan dan matere in otroka. Na posebnih zborovanjih so delili materam nagrade za novorojence in nego otrok. V Rimu so se kakor že prejšnja leta na ta dan zbrali zakonci z največ otroki iz vseh pokrajin. Za zastopnika goriške pokrajine sta bila izbrana Ivanika in Stefan Stergar iz Kanala, ki imata že devet otrok. V Trstu so v okviru ter prireditve posamezne organizacije in ustanove razdelile več sto nagrad v blagu in gotovini za mlade zakonce in novorojence. V Gorici je bilo razdeljenih preko 150 nagrad po 50 do 500 lir. Nagrade in darove so razdelili tudi v Pulj, na Reki in po raznih večjih podeželskih krajih.

Za tajnika krajevne fašistične organizacije v Kanalu je bil imenovan Ivan Cacciattati. Dosedanji tajnik Lojze Geršini (prej Geržink), je bil odstavljen.

Utonila v Soči. Pred dnevi je nekaj delavcev iz Podgore pri Gorici našlo na bregu Soče truplo 25 letne Josipine Makučeve iz Štandreža. Po komisijem ogledu so truplo odnesli v štandreško mrtvašnico in ga naslednjega dne pokopali. Vse kaže, da je Makučova po nesreči padla v Sočo.

Dela pri istrskem vodovodu se bodo nadaljevala. — O priliki prve seje novega korporacijskega sveta za istrsko pokrajino, je imel pulski prefekt govor, v katerem je omenil tudi gradnjo istrskega vodovoda. Izjavil je, da bo voda letos napeljana v Pazinščino in Labinščino ter morda tudi že v Pulo, ki se bo vsekakor priključila omrežju velikega istrskega vodovoda. Med tem so se razširile govorice, da bodo dela zaradi pomanjkanja kreditov spet prekinjena. Te dni pa je ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo razglasilo, da se dela za dograditve istrskega vodovoda ne bodo ustavila in da bodo o pravem času izdani vsi potrebni ukrepi v to svrhu.

Na seji pulškega pokrajinskega upravnega sveta, ki se je vršila 28. dec. so bili poleg drugih sprejeti tudi naslednji sklepi: Priziv trgovke Marije Zubraničeve iz Pule, ki ji občinska oblast ni izdala obrtnega lista, je bil zavrnjen. Enako je bil zavrnjen priziv Marinžulčeve iz Nerezin na Lošinju proti izdajanju novih obrtnih listov za prodajo pečiva v dotični občini. Odboren pa je bil sklep koprake občinske uprave o nakupu večjega posojila, v katerem naj bi se namestila državna strokovna nadaljevalna šola.

Konvencija rudarjev v Washingtonu

Plutokratske burbonke jim odpovedale dvorano

Washington. — (FP) — V torek, 25. januarja, se v tem mestu prične konvencija rudarske unije UMW, najmočnejše delavske organizacije v Ameriki. Vršiti bi se imela v veliki in luksuzni dvorani Hčerke ameriške revolucije, kakor se je zadnja, toda so jo ameriške plutokratske odpovedale. Rudarska unija je potem najela veliko gledališče. Konvencije se bo udeležilo okrog 2000 delegatov.

Glasilo unije pravi, da si "hčerke revolucije" lahko viharo svoje aristokratske nosove in drže zaprti svojo Constitution Hall, kolikor se rudarjev tiče. Pričakuje se, da bo najbolj dramatična epizoda konvencije obravnava proti Billu Greenu, ki je obtožen kršenja pravil. Obtožnica zahteva izključenje. Konvencija bo imela pred sabo tudi več pereh vprašanj tika-jočih se premogovne industrije in splošnega delavskega gibanja.

Detroitiški župan služi gospodarjem

Takoj po nastopu je pričel s sabotiranjem reliefa

Detroit. — (FP) — Novi detroitški župan Reading je takoj po nastopu svoje službe pokazal, da bo služil gospodarjem: močnim avtnim magnatom in drugim kapitalistom. Njegovo prvo delo kot župan, ki je pri zadnjih volitvah porazil delavskega kandidata Patrika O'Briena s pomočjo konservativne sekcije Ameriške delavske federacije, je bilo, da je lopnil po dobro organiziranem reliefnem aparatu.

S pomočjo reakcionarnega dnevnika Free Pressa je namreč "odkril" velik "favorizem, korupcijo, raketirstvo" in podobne senzacije, s katerimi je planil na dan kot rešitelj Detroita. "Odkritje" je bilo v tem, da je zavohal prste avtne unije v reliefnem aparatu. Po domnevi župana Readinga, ki je bil izvoljen z denarjem plutokracije in z združenjo fronto reakcije, ni večjega "raketirstva" kakor je vmešavanje avtne unije v relief. Vsaj za enkrat ne.

Avtna unija CIO, pošast vseh poštasti, ne sme imeti nobenega biznisa, nobene pravice, da bi brezposelnim avtnim delavcem pomagala do reliefa. To lahko delajo druge organizacije, na primer cerkvene, milošinske, bizniške in pa seveda unije A. D. F., toda ne avtna unija, ki je po županom zatrdilu "zunanja" organizacija.

Župan Reading je odsekal glavo pošastnemu zmaju, ko je odkril, da avtna unija fakično skuša pomagati brezposelnim delavcem, predvsem pa članom, da pridejo čim hitreje do reliefa. Še huje pa je to, da reliefne avtoritete priznavajo njene zapupnike, kakor tudi zaupnike

Josef Stalin, tajnik ruske komunistične stranke, v voljni koži. Na levi je V. Molotov, načelnik sveta ljudskih komisarjev, na desni pa K. Vorosilov, komisar obrambe, in N. Ježov, načelnik sovjetske policije.

vseh drugih organizacij, ki so zanimajo za deljenje reliefa. Proti temu aranžmu z avtno unijo pa je župan zagrml, da se je potreslo vse mesto. Zagrml je proti "zunanji organizaciji", proti avtni uniji, češ, da dominira reliefni aparat.

Edini dokaz te "dominacije" je bila prošnja za relief nekoga Fordovega delavca, katero je odobrili reliefni odborniki avtne unije in jo priporočili. Prošlec je bil tedaj brez dela, toda je bil pozneje pozvan nazaj na delo.

O županovi "čistki" je rekel Richard T. Frankenstein, podpredsednik UAW in član državne reliefne komisije, da je "preuranjeno omreženje, ki gre za tem, da se diskreditira avtna unija in blaginjski department," ki deli podporo.

List kritizira odlok zveznega sodnika

Illinoiski rudarji se pripravljajo na dolgo borbo

St. Louis, Mo.—(FP)—Odlok federalnega sodnika W. L. Whama v East St. Louisu, Ill., da mora sedem krajevnih organizacij progresivne rudarske unije in 66 uradnikov in članov plačati odškodnino \$117.000 United Electric Coal Co. za izgubo, ki jo je kompanija otprela zaradi stavke, bo izzvala eno najdaljših legalnih borb v zgodovini organiziranega delavstva. Tako se glas uvodnik v listu Star-Times, ki izhaja v St. Louisu.

Sodnik je pojasnil, da je podal odlok ne zaradi tega, ker je kompanija utrpela izgubo v stavki, temveč zato, ker je bila skovana zarota glede uničevanja lastnine na nepostaven način. V ozadju vsega tega je tudi frakcijski konflikt med progresivno rudarsko unijo in Lewisovo unijo UMWA.

"Nevidno, nedokazano nasilje na eni strani je morda večje kakor vidno in dokazano nasilje na drugi strani," pravi uvodnik.

"Za izsiljenje kolektivnega pogajanja je stavka še vedno glavno in včasih edino orožje. Učinkovitost stavke je v povzročitvi finančne škode delodajalcu in metoda, ki povzroči izgubo, je ustavitve obrata v podjetju. Ako hočejo sodišča potegniti črto med pravilno in nepravilno rabo sile s strani delavske organizacije, mora biti učinek pristranski, pa naj je teorija še tako podprta z zakoni. Sodišča se bodo znašla v temi in ne bodo razločila faktov in motivov, kadar bodo obsojala delavske organizacije v plačitev odškodnine, povzročene v stavkah. Računati je treba tudi z dejstvom, da so sodniki, kakor drugi ljudje, prežeti s predsodki."

List dalje pravi, "da je pravilo sodnika Whama tako, da se ne more izvajati vsestransko. Delodajalec lahko zahteva odškodnino od stavarjev za izgubo, ki jo utrpi, toda stavarji ne morejo dobiti odškodnine od korporacije, ki jih je pogajala v stavko in jih tako oropala za službo. Borba za pravico kolektivnega pogajanja se smatra lahko za zaroto v smislu odloka sodnika Whama, čeprav zakon garantira delavcem to pravico."

Nezaposlenostno zavarovanje po novem letu

Prvič v ameriški zgodovini je zavarovanje proti nezaposlenosti postalo dejstvo v Združenih državah. Mnogo evropskih držav ga že zdavnaj ima. Siatem nezaposlenostnih odškodnin je začel delovati z novim letom v 22 državah in distriktu Columbia. Zakoni o zavarovanju proti nezaposlenosti bodo polagama uveljavljeni v vsaki državi Unije in sredi l. 1939 bodo povsod v veljavni.

Kako morejo nezaposleni terjati odškodnino?

Treba je pred vsem razumeti, da federalna vlada sicer sodeluje z vsako posamezno državo, kar se tiče upravljanja zakonov o zavarovanju proti nezaposlenosti, toda uveljavljanje teh zakonov je državna, ne pa federalna stvar. Nezaposlena oseba se mora registrirati pri oni državni organizaciji, kateri je poedina država poverila upravo tega zakona, in kdor je upravičen do odškodnine, bo dobival čke od državnega nezaposlenostnega sklada (State Insurance Fund).

Poglejmo, kako ta stvar deluje v državi New Yorku, kjer se to zavarovanje razteza na približno tri milijone delavcev. Newyorški zakon o zavarovanju proti nezaposlenosti prizadeva vsakega delodajalca, ki najema štiri ali več delavcev. L. 1936 so morali ti delodajalci vplačati v nezaposlenostni zavarovalni sklad vsoto, ki je bila enaka enemu odstotku med svojih zaposlencev. Leta 1937 je prispevek delodajalcev znašal dva odstotka celokupnih med. Začenši od 1. januarja 1938 in dalje bo odstotek prispevkov znašal tri odstotka celokupnih med, ki jih je delodajalec izplačal tekom koledarskega leta. Gospodar ne sme odbijati ničesar od plač v svrhu plačil v nezaposlenostni zavarovalni sklad.

Da je delavec upravičen do nezaposlenostnih podpor po 1. januarju 1938, se zahteva v državi New York, da je bil dotičnik nekaj časa zaposlen tekom l. 1937 in da je skupna vsota njegovih med znašala ne manj kot 18 krat toliko, kolikor znaša podpora za en teden popolne nezaposlenosti. Znesek tedenskih podpor v državi New York znaša 50 odstotkov meze za poln teden dela, ali podpora ne sme biti višja kot \$15.00 in ne manjša kot \$7.00 na teden. Recimo, da je nekdo delal tekom l. 1937 in da je zaslužil po \$25.00 za teden. Njegova tedenska nezaposlenostna podpora bi znašala \$12.50, ali le tedaj, ako je tekom l. 1937 delal vsaj 9 tednov in je zaslužil ne manj kot \$225. Le v takem slučaju bi bil upravičen do tedenske podpore.

Ni važno, da si nezaposleni delavec beli glavo, da li je upravičen do nezaposlenostne podpore in koliko naj znaša ta podpora. To izvršuje državna posredovalnica dela (New York State Employment Service), skoz katero se zakon upravlja. Vsaka nezaposlena oseba naj se pred vsem registrira pri tej oblasti. Važno je torej za nezaposlenega delavca, da takoj vložil prijavo o nezaposlenosti, ako si hoče zagotoviti pravice, ki mu gredo po zakonu. V to svrhu služijo posebne listovine (form). Te se morejo dobiti od delodajalca, de-

lavskih organizacijah ali od vsake izmed 120 lokalnih podružnic državne posredovalnice dela. Le tekom meseca januarja naj se te prijave nezaposlenosti in prošnje za zaposlitev — ki tvoriata dve polici iste tiskovine — vpošljejo po pošti. Poštnina je prost. Po 31. januarju 1938 pa se bo od nezaposlenega delavca zahtevalo, da osebno izroči prijavo lokalnemu uradu državne posredovalnice, ki je najbližji njegovemu stanovanju ali pa mestu, kjer je zadnji delal. Jako važen pogoj je, da on, ki prosi za nezaposlenostno podporo, ima številko svojega socialno-varnostnega računa (social security account number).

Med časom, ko je nezaposlena oseba vložila prijavo, in časom, ko začne dobivati podporo, mora preteči doba treh tednov. Tekom tega časa se bo državna posredovalnica dela potrudila dobiti primerno delo za toliko prosilcev, kolikor je pač mogoče.

V državi New York — in velikoma tudi v drugih državah — se ne sme izplačati več kot 16 tedenskih podpor v zaporedni dobi 52 tednov.

Poleg države New York bodo tudi sledeče države prav kmalu začele izplačevati nezaposlenosti odškodnine: Alabama, Arizona, California, Connecticut, Louisiana, Maine, Maryland, Massachusetts, Minnesota, New Hampshire, North Carolina, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia in West Virginia.—FLIS.

Letalski napadi na španjska obrežna mesta

(Nadaljevanje s 1. strani.)
rail 21. decembra, vroča bitka, v kateri sta obe strani utrpeli velike izgube. Čez sto bojnih letal se je spopadlo v zraku. Vladno poročilo se glasi, da so fašisti v tem spopadu izgubili deset letal.

Pariz, 22. jan. — Ameriško poslanstvo je naznanilo, da sta fašistični bojni ladji odvledli ameriški tovorni parnik Nantucket Chief, ki sta ga zadeli tork zasedli v bližini Barcelone, v Palmo, fašistično pristanišče ob Malorki. Parnik, ki je vozil rusko olje, je lastnina ameriške oljne korporacije Gulf Oil Corp. Ameriški konzul v Palmi je dobil nalogo, da stopi v stike s fašističnimi avtoritetami in dobi podatke glede zasege ladje.

Federalno sodišče odločilo v prilog vladi

Chatanooga, Tenn., 22. jan. Trije člani tukajšnjega federalnega sodišča so včeraj podali odlok, ki pravi, da Tennessee Valley Authority lahko konkurira s privatnimi elektrskimi družbami. Sodniki so zavrgli pritožbo kompanij, da ne morejo konkurirati s federalno električno centralo, ki računa nizke cene odjemalcem elektrike, kakor tudi trditve, da je zakon TVA neustaven. Odvetniki elektrskih družb so nazpanili, da bodo vložili priziv proti odloku pri federalnem vrhovnem sodišču.

Voditelji Ameriške dijaške unije. Od leve proti desni: Joseph P. Lash, tajnik, Molly Yard in Britton Harris, člana eksekutive.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opilgom—Poveljeni Vladimir Lesčič

"Potreboval sem deset rubljev in sem zastavil pištole pri Perhotinu, nato sem bil pri Hlakovi, da bi mi dala tri tisoč, pa jih ni dala, in tako dalje," ga je rezko prekinil Mitja, "da, evo, gospoda, v stiski sem bil, in tedaj se pojavijo v mojih rokah tisočaki, a? Vesta, gospoda, zdajle sta oba v strahih: kaj bo, če ne pove, odkod jih je vzel? In tako tudi bo, gospoda: ne povem, uganila sta, da ne bosta zvedela," je zdajci z nenavadno odločnim poudarkom zabrusil Mitja. Sodnika sta malce pomolčala.

"Umejte vendar, gospod Karamazov, da je bistveno potreba, da to izveva," je tiho in ponižno izpregovoril Nikolaj Parfenovič.

"Razumem pač, a povedal vendar ne bom."

Tudi državni pravdnik se je oglašil in spet pripomnil, da se zasljevanec seveda lahko brani odgovarjati na vprašanja, če se mu vidi to bolj ugodno zanj itd., a glede na to, koliko škoda lahko osumljenec povzroči samemu sebi s svojim molčanjem, zlasti še, kadar gre za toli važna vprašanja, ki . . .

"In tako dalje, gospoda, in tako dalje! Dovolj, to vaša govorica sem že preje silal!" ga je spet prekinil Mitja. "Sam razumem, kako važna je stvar in da je v tem najbolj bistvena točka, a povedal vendar ne bom."

"Vidita, gospoda, kalo na stran." Mitja je planil z očmi in trdo pogledal obadva. "Ze od kraja sem slutil, da bomo na tej točki trčili z glavami. Toda od kroja, ko sem prejle pričel izpovedovati, je bilo vse oddaljeno in v megli, vse je igralo in jaz sem bil celo tako preprost, da sem pričel s ponudbo 'vzajemnega zaupanja med nami'. Zdaj vidim sam, da tega zaupanja niti ni moglo biti, zakaj vzlic temu bi bili prišli do tega prekletega plotu! Nu, in res smo prišli! Ni mogoče in punktum! Sicer vaju pa ne obtožujem, saj vem, da mi ne moreta verjeti na besedo, to vendar razumem!"

Pomolčal je in obraz se mu je zmrščil.

"Ali pa ne bi mogli, ne da bi se le količkaj izneverili svoji odločnosti, da zamolčite, kar je najvažnejše — ali nama ne bi mogli dati obenem s tem vsaj majhnega migljaja o tem, kateri nagibi so prav za prav toli močni, da vam vevajo molčati v trenutku sedanjih izpovedb, ki je za vas toli opasen?"

Mitja se je žalostno in nekam zamišljeno nasmehnil.

"Veliko dobrodušnejši sem, gospoda, nego vidva mislita. Povedal vama bom zakaj in dal vama bom ta namig, čeprav ga ne zaslužita. Zato molčim, gospoda, ker je tu zame nekaj sramotnega. Odgovor na vprašanje, odkod sem vzel ta denar, pomeni zame tolikšno sramoto, da se z njo ne bi mogel primerjati niti umor in oropanje očeta, če bi ga bil umoril in oropal. Vidita, zato ne morem govoriti. Zaradi sramote ne morem. Kaj, gospoda, ali hočeta tudi to zapisati?"

"Da, zapisali bomo," je zajecjal Parfenovič.

"Pa ne bi smela zapisati, tega o 'sramoti' ne bi smela. To sem vama povedal samo po dobroti duše, čeprav bi bil lahko zamolčal; podaril sem vama tako rekoč, a vidva me takoj pograbitja za besedo. Nu, pišata, je pišata, kar vama drago," je končal z zaničevanjem in studom, "ne bojim se vaju in . . . ponašam se pred vama."

"Ali ne morete povedati, kakšne vrste bi bila ta sramota?" je zamrmral Nikolaj Parfenovič. Državni pravdnik se je strašno namrdnil.

"Ne, ne, c'est fini, ne trudite se. Saj tudi ni vredno, da bi se človek mazal. Ze tako sem se umazal z vama. Tega nista vredna, ne vidva ne kdorkoli . . . Dovolj, gospoda, o tem niti besedice več."

Nacil, kako je to rekel, je bil kar preveč odločen. Nikolaj Parfenovič je preстал siliti vanj, toda iz pogledov Ipolita Kiriloviča je takoj spoznal, da ta še ni izgubil upanja.

"Ali ne morete vsaj pojasniti, kolikšna je bila vsota v vaših rokah, ko ste stopili z njo v

stanovanje gospoda Perhotina, to je, koliko rubljev?"

"Tudi tega ne morem povedati."

"Gospodu Perhotinu ste menda govorili o treh tisočih, češ da ste jih dobili od gospe Hlakove?"

"Morda sem res tako rekel. Dovolj, gospoda, ne povem vama, koliko je bilo."

"Če je tako, potrudite se in opišite nama, kako ste se peljali semkaj in vae, kar ste delali po svojem prihodu."

"Oh, o tem lahko vprašate vse domače. Sicer pa prosim, tudi jaz vae lahko povem."

Povedal je, a te pripovedi ne bomo ponavljali. Pripovedoval je suho in površno. O vzhičenjih svoje ljubezni vobče ni govoril. Povedal pa je, kako ga je "spričo novih dejstev" minila odločnost, da se ustrelj. Pripovedoval je brez utemeljevanja, ne da bi se spuščal v podrobnosti. A tudi preiskovalca ga to pot nista bogvekak nadlegovala: jasno je bilo, da v tem tudi za njiju dva zjad ni glavna točka.

"Vse to bomo še preverili, k vsemu temu se še povrnemo pri zasljevanju prič, ki se bo seveda vrnilo v vaši prisotnosti," je Nikolaj Parfenovič končal zasližbo. "A zjad mi dovolite prošnjo, da bi položili semkaj na mizo vse svoje stvari, ki jih imate pri sebi, zlasti pa ves denar, kolikor ga je."

"Denar, gospoda? Izvolita, razumem, da mora biti tako. Čudim se celo, da se nista že prej pozanimala zanj. Res je, da vama ne bi bil nikamor usej, saj vama sedim pred očmi. Nu, evo ga, mojega denarja, le preštejta ga, vzemita ga, vzemita, menda je to ves."

Pobral je iz žepov vse, celo drobiž, dve desetici je privlekel iz stranskega žepa delovnika. Denar so prešteli, bilo ga je osem sto šest in trideset rubljev štirideset kopejk.

"In to je vse?" je vprašal preiskovalni sodnik.

"Vse."

"V teku svojih izpovedb ste prejle izvolili reči, da ste zakupili v prodajalni Plotnikovih tri sto rubljev. Perhotinu ste jih dali deset, vozniku dvajset, tu sta jih zaigrali dve sto, potem . . ."

Nikolaj Parfenovič je naštel vse. Mitja mu je rade volje pomagal. Vsake kopejke sta se spomnila in jo postavila v račun. Nikolaj Parfenovič je v naglici naštel.

"S temi osem sto ste imeli tedaj izprva vsaka kak poldrugi tisoč?"

"Menda," je kratko odrezal Mitja.

"Kako morejete potem vsi trditi, da je bilo veliko več?"

"Naj trdijo."

"A tudi sami ste trdili."

"Tudi sam sem trdil."

"Vse to bomo še preverili z izpovedbami drugih oseb, ki jih še nismo vprašali; zastraen svojega denarja ne skrbite, spravljen bo, kjer je treba, in vam bo na razpolago, kakor hitro se konča vse . . . kar se je pričelo . . . ako se izkaže ali tako rekoč dokáže, da imate do njega neoporno pravico. Nu, in zdaj . . ."

Nikolaj Parfenovič je mahoma vstal in odločno naznanil Mitji, da je "primoran in dolžan" kar najbolj podrobno in natančno pregledati "vaše oblike kakor tudi vse ostalo . . ."

"Izvolita, gospoda, vse žepo obrnem, če hočeta."

"Neizogibno bo celo, da slečete oblike."

"Kako? Slečem naj se? Fej, vraga! Preiščite me vendar tako! Ali tako ne morete?"

"Nikakor ne morem, Dmitrij Fjodorovič. Treba je, da odložite oblike."

"Kakor hočete," se je mrklo uklonil Mitja, "samo, prosim, ne tu, ampak za zaveso. Kdo me bo preiskoval?"

"Za zaveso, kakopak," je rekel Nikolaj Parfenovič in v znak soglasja sklonil glavo. Njegov obrazek je dobil sila važen izraz.

(Dalje prihajajo.)

se s temeljito študijo o pullex amorenisa hominis . . ."

"Kaj pa ima to opraviti z našo kavzo?"

"Pač, pač, gospod predsednik! Pullex amorenisa hominis, katero je odkril l. 1907. paragvajski učenjak dr. Amonasro, je ekstirpirala v enem samem primerku, in še ta primerki si je pridobil ameriški multimilijarder Frank Kastergilt. Ta žival je bolha, ki spada v družino človeških bolh, ampak se odlikuje po celi vrsti specifičnih organov, n. pr. po rilčku za sesanje . . ."

"Gospod profesor, dovolite, da odklonim vaš kolegij o redkostih in posebnostih človeških bolh. Mene zanima samo to, kar vas je napotilo, da ste . . ."

"Saj sem ravno na tem, da vse to obrazložim, g. sodnik! Torej: pred dvema letoma mi je bila podeljena od zavoda za proučevanje mrčesa v Londonu večja štipendija, ki mi je omogočila daljše potovanje v Južno Ameriko. To potovanje sem posvetil prvenstveno raziskovanju pullex amorenisa hominis, ki jo smatrajo za že skoro izumrlo bolho in ki izziva čisto svojevrstne reakcije. Bolhe te vrste se najdejo samo še pri Indijancih . . ."

"To je zanimivo — ampak v kakšni zvezi je to z napadom na gospodično Helene Brnavsovo in prej imenovanu uradno organe, ne razumemo!"

"To potovanje," je nadaljeval profesor, "sem nastopil z dvema asistentoma in sem z njima prepotoval vso pokrajino Pare. Delali smo strogo sistematično. Uspeh je bil izredno velik. Odkrili smo sedem novih vrst kobilic, neko še docela neznano vrsto stenik, kakor tudi življenjske pogoje mnogih zajedalcev. Moj prvi asistent dr. Pek je umrl za rumeno mrzlico, jaz sem zbolel na legarju, in neko noč, po strašni tropski nevihti, se mi je posrečilo odkriti na vratu mojega drugega asistenta dr. Roberta z vseh strani v Cambridžu ženski primerki tolikane pullex amorenisa hominis. Ta primerki, ki je zaradi redkosti vreden zlata, smo vjeli, spravili na varno in študirali njegove življenjske navade in pogoje ter vse to popisali, živalico pa smo redili v posebni posodi, ki . . ."

"Gospod profesor, zdi se mi, da je posoda za bolhe v naši zadevi tako nezanimiva, da je ni treba podrobneje opisovati," je prekinil sodnik govornika.

"Naj bo torej tako, g. predsednik. Torej posrečilo se nam je z velikimi napori, da smo našo boljšo samico ohranili pri življenju. Prenesli smo jo tudi na ladjo, ki nas je odpeljala čez Ocean. O, kakšno veselje se je obetal na seji Družbe za parasitologijo! Smoter našega potovanja je bil dosežen! V Pari smo se vkrcali na ladjo. Toda, gd. predsednik, ali si utegnete predstavljati moj in mojega asistenta poraz, ko sva četrti dan vožnje po Oceanu ugotovila, da nama je bolha v trenutku nepazljivosti na ladji ušla? O, oooo! Preiskali smo ladjo od kljuna do dimnika, mornarji in potniki so se morali podvreči naši telesni preiskavi, pri kateri nam je pomagal tudi ladijski zdravnik — brez uspeha! Dvakrat dnevno so morali vsi potniki na pregled, vsakdo je moral posebati, če ne čuti ugriza neke posebne bolhe, a nihče ni tega poročal! Bolha, ki je predstavljala za nas milijonsko vrednost, je torej izginala! Poldrugo leto

Henrietta Rothstein, upraviteljica državnega urada brezposelnostnega zavarovanja v New Yorku, deli listine med prosilce za brezposelnostno podporo.

intenzivnega dela je bilo zaman! Lahko si mislite, da sem bil obupan kakor še nikoli v življenju. A kaj sem mogel storiti? Moj asistent, ki se je čutil moralno odgovornega za tajinstveno izginitje živalice, se je vrgel v morje in utonil . . . Ostal sem sam."

"Res, žalostno, gospod profesor. Ampak v kakšni zvezi je to z atentatom?"

"Iz Genove sem se pripeljal naravnost sem, da bi o tem poročal svojim nadrejenim oblastem. V istem oddelku kakor jaz, se je vozila tudi gospodična Brnavsova. Ze na ladji sva se nekoliko seznanila in ker sva bila oba namenjena v isti kraj, sva se vozila skupaj. Zjad pa si predstavite moje silno presečenecje! Pripeljemo se na obmejno postajo, kjer zahtevajo od dame, naj jim razkaže svojo prtljago. V trenutku, ko dama odpre kovček, opazim na njeni sivi obleki živalico — bila je pullex amorenisa hominis! Vidim namreč zelo dobro na daljavo. Popolnoma izključeno je, da bi se motil! Kako naj vam opišem svoje veselje? Obsedlo me je! Bolha! Bolha! — mi je švignilo skozi možgane — "Kraljestvo za bolho!"

"Tako prosim vas, ne potvarjajte vsaj Shakespearea!"

"Gospoda, pomislite vendar, kakšna vrednost je bila zame na kocki! Sam ne vem, kako sem prišel do tega . . . Vrgel sem se na kovček, a živalica je tisti hip izginala. Tipal sem hlastno na vse strani — ni je bilo nikjer več! A tedaj! Tedaj opazim na vratnem izrezu gospodične Helene Brnavsove bolho, ki se je z urnim skokom umeknila iz kovčka in se je pripravljala, da se preseli nekam nižje. Tako se je zgodilo, da sem izgubil oblast nad samim seboj ter postal žrtev pretepa . . ."

Branitelj obtoženca je pri teh besedah vstal in rekel:

"Z ozirom na izredne okoliščine, v katerih je moj klient izvršil opisano dejanje, predlagam njegovo oprostitev. Pripominjam še, da je gospodična Brnavsova izza opisane dogodke postala zakonska žena prof. Risa . . ."

Vsi so zijali.

"Kakšna gospa Riso?" je vprašal predsednik obravnave.

"Pred tremi dnevi sta gospodična Helena Brnavsova in profesor Risa stopila v zakon. Zato predlagam v imenu gospe Riso-ve, da se kazensko postopanje

proti obtožencu ustavi . . ." je dejal zagovornik.

"Nu, to je tudi nekaj," je zamrmral sodnik in vprašal: "Kaj pa je z bolho, g. profesor? Ali ste jo našli?"

"Nisem še . . ." je odvrnil osramočeno učenjak. "Ampak iščem jo še vedno in upam, da jo končno le zasaim . . ."

Japonska in Nemčija kupujeta orožje v Ameriki

Washington, D. C. — Ameriški izdelovalci orožja in municije so prodali Japonski 60 odstotkov več orožja in municije v preteklem letu nego l. 1936 in pove-

čali trgovino z Nemčijo za polovico. To kaže poročilo, ki ga je pravkar objavil državni departament in vsebuje podatke o izvozu orožja in municije na Japonsko in v Nemčijo. Poročilo ne uključuje izvoza olja, starega železa in drugih kovin na Japonsko. L. 1936 je Japonska potrošila \$1,172,567 za orožje, ki ga je naročila v Ameriki, preteklo leto pa \$1,987,514; Nemčija pa \$559,637 l. 1936 in l. 1936 leto \$1,097,769.

Alli ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju edini dar trajne vrednosti, ki ga ali sorodniku v domovino? To je za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ali ene naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za žane ali mošane \$2.50 za eno leto naročnina. Ker pa žani še plačajo pri assessmentu \$1.50 za tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za žane S.N.P.J. List Prosveta je vae lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdraž. države in Kanado \$4.00	Za Ciceo in Chicago je . . . \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.00
2 tednika in 7.50	2 tednika in 8.10
3 tednika in 9.00	3 tednika in 9.90
4 tednika in 10.50	4 tednika in 11.70
5 tednikov in 12.00	5 tednikov in 13.50
Za Evropo je \$6.00	

Ispolnite spodnji kupon, priloge potrebne vsote denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vae lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo sahval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo knžati datum sa to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljim naročnino za list Prosveto vsote \$

1) Ime Čl. družva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) Čl. družva št.

3) Čl. družva št.

4) Čl. družva št.

5) Čl. družva št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vae pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe za kajle tudi vae ustrezna pojasnila

Zgodba o bolhi

"Obtoženec, stopite naprej!" je pozval sodnik moškega, ki je čakal na začetek rasprave ter nadaljeval: "Kakor pravijo listine, se pišete dr. Ris in ste po poklicu profesor za parasitologijo, dopisni član raznih akademij, doslej nekaznovan, samskega stanu . . ."

"Samski nisem več, medtem sem se oženil . . ."

"Tedaj naj se popravi v obtožnici, da je obtoženec oženjen. Vae drugo se vjema. Vi ste torej obtoženi, da ste lani na dan 16. avgusta v brzem vlaku na mejni postaji med pregledovanjem carinskih organov izvršili napad na gospodično Hele . . ."

"Oprostite, gospod predsednik, gospodična Helena . . ."

"Kaj pa se vmešavate, kadar govori voditelj obravnave? Molčite torej, dokler jaz ne povem vse, kar mi nalaga službena dolžnost! Vi ste torej obtoženi, da ste imenovanega dne v trenutku, ko je bila v vlaku carinska

revizija, segli z obema rokama nasilno v kovček sopotnice gospodične Helene Brnavsove, ji razmetali njene reči ter se nato dejansko lotili prej imenovane in ji hoteli strgati obleko s života. Samo posredovanju policijskega in carinskega organa se je zahvaliti, da ni napadena dama omedlela. Navzlic temu pa ste se vedli kakor blaneš, ste bili z rokami okoli sebe, krcnili carinskega inspektorja po nosu, udarili orožnika po glavi, dočim ste sprevoznika, ki je prišel obema na pomoč, brenili v nogo. . . . Nato se je vsem poškodovancem skupaj posrečilo, da so vas z združenimi močmi odvedli na policijski komisarijat, kjer so vam oblekli prisilni jopič. Nu, gospod profesor, ali pristanete svojo krivdo?"

"Priznam, ampak . . ."

"Nič ampak. Sodni psihater je napisal e vas spričevalo, v katerem pravi, da je v vašem primeru docela izključena zmeda. Za čin ste popolnoma odgovorni. Kaj lahko navedete v svojo obrambo?"

"Gospod predsednik, najprej

hvala, da ste mi dali besedo," je dejal profesor in zajel zrak s polnimi piščji, nato pa povzel: "Dovolite mi zdaj, da vam ta atentat psihološko obrazložim. Jaz sem že šest let profesor za parasitologijo. Habilitiral sem

Ena izmed večjega števila farm v bližini Portlanda, Ore., ki jih je voda poplavlila, ko se reke in potoki prestopili svoje bregove.

—Federated Pictures—